

Diskusija par priekšlikumiem grozījumiem normatīvajos aktos arheoloģiskā mantojuma aizsardzībai

Rīgā, 2012.gada 8.maijā

Dalībnieki: Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija
Latvijas Arheologu biedrība
Latvijas Universitātes Vēstures un filozofijas fakultāte
Latvijas Universitātes Latvijas vēstures institūts
Latvijas Nacionālais Vēstures muzejs
Ventspils muzejs
Rīgas vēstures un kuģniecības muzejs
Latvijas Petroglifu centrs
Vēstures pētnieku biedrība
Rekonstrukcijas un eksperimentālās arheoloģijas grupa „Senzeme”
SIA „Arhitektoniskās izpētes grupa”

Eiropas Konvencijas arheoloģiskā mantojuma aizsardzībai preambulā ir uzsvērts, ka arheoloģiskais mantojums ir būtiski svarīgs cilvēces vēstures izziņāšanā. Šodien bieži vien senās vēstures liecības ir nopietni apdraudētas un iet bojā nezinātnisku un nedokumentētu rakumu dēļ. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija ir fiksējusi postījumus arheoloģisko pieminekļu teritorijās un kultūrvēsturiski nozīmīgās vietās, kas rada Latvijas arheoloģiskā mantojuma apdraudējumu, iznīcinot senatnes liecības un to kontekstu, tādējādi liedzot iespējas iegūt informāciju ne tikai par Latvijas, bet visas Eiropas vēsturi kopumā. Minētā problēma ir radījusi nepieciešamību pārskatīt Latvijas normatīvos aktus, lai saudzētu arheoloģiskās liecības, tādēļ Inspekcija aicināja uz dialogu ieinteresētās sabiedriskās, profesionālās un izglītības organizācijas, kas interesējas un pēta Latvijas vēsturi, lai konsultētos par Inspekcijas izstrādātajiem priekšlikumiem normatīvo aktu pilnveidošanā.

Diskusijas dalībnieki vienojās par kopīgas rīcības mērķiem un instrumentiem to sasniegšanai:

Mērķi:

- 1.Panākt, lai netiek iznīcinātas arheoloģiskās liecības un to konteksts visā Latvijas teritorijā.
- 2.Samazināt līdz minimumam valsts aizsargājamo arheoloģisko pieminekļu postīšanu.

Iespējamie risinājumi:

- 1.Izglītošana un vispārīga sapratne par arheoloģiskā mantojuma nozīmību.
- 2.Juridiskais regulējums un sankcijas.**
- 3.Praktiskā uzraudzība, kontrole.
- 4.Iespēja interesentiem izziņāt vēsturi korektā, likumīgā, vērtību neiznīcinošā veidā.
- 5.Ekonomiskais izdevīgums.
- 6.Informācija vidē.

2012.gada 8.maija diskusijā tika apskatīta iespēja pilnveidot vienu no minētajiem instrumentiem – **juridisko regulējumu un sankcijas**. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas izstrādātie normatīvo aktu izmaiņu priekšlikumi paredz grozījumus Civillikumā, likumā „Par kultūras pieminekļu aizsardzību” un Administratīvo pārkāpumu kodeksā, un tie noteiktu:

valsts īpašuma tiesības uz kultūrvēsturiskā mantojuma daļu – zemē un ūdenī atrastām arheoloģiskām senlietām līdz 17.gs. (ieskaitot), kuru glabāšanu nodrošinātu publiskie muzeji;

aizliegumu izvest valstij piederošas arheoloģiskās senlietas no Latvijas; ierobežot ierīču metāla priekšmetu un materiāla blīvuma noteikšanai (piemēram, metāla detektoru) izmantošanu kultūras pieminekļu teritorijās un aizsardzības zonās;

precizēt informēšanas kārtību par objektiem, kuri atrasti zemē, virs zemes, ūdenī, senās celtnēs vai to daļās un atliekās un kuriem varētu būt vēsturiska, zinātniska, mākslinieciska vai citāda kultūras vērtība, kā arī noteikt atbildību par šī pienākuma neizpildi.

Sarunās un viedokļu apmaiņā starp dažādām interešu grupām tika panākta daļēja vienošanās par iespējamiem labojumiem normatīvajos aktos, bet diskusija par tiem vēl turpināsies.